

หลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง
การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ

การทอผ้าพื้นเมือง
จำนวน 40 ชั่วโมง

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์
กรมส่งเสริมการเรียนรู้
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ด้วย สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นหน่วยที่ส่งเสริมการจัดฝึกอบรมด้านอาชีพหลักสูตร การทอผ้าพื้นเมือง รวมถึงการสนับสนุน ประสานงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการศึกษาอาชีพให้มีความน่าสนใจได้ ให้ตนเองและครอบครัว เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานที่เน้นเรื่องการมี อาชีพเพื่อการมีงานทำมีรายได้ จึงได้คัดเลือกการทอผ้าพื้นเมือง มาจัดทำเป็นหลักสูตรเพื่อเผยแพร่ให้ ประชาชนทั่วไปได้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปประกอบอาชีพต่อไป

ขอขอบคุณ วิทยากรวิชาชีพ และคณะดำเนินงานการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ที่ได้ร่วมพัฒนาหลักสูตร และจัดทำแผนการเรียนรู้รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ให้สำเร็จไปด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรเล่มนี้จะเป็น ประโยชน์ต่อวิทยากรและผู้เรียนต่อไป

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์

3 มกราคม 2568

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
ความรู้เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์	1
ความรู้พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้	1
หลักสูตรการทอผ้าพื้นเมือง	
ความเป็นมา	3
จุดประสงค์การเรียนรู้	4
กลุ่มเป้าหมาย	4
ระยะเวลา	4
เนื้อหาหลักสูตร	5
การจัดการเรียนรู้	5
สื่อการเรียนรู้	5
การวัดและประเมินผล	5
การจบหลักสูตร	5
เอกสารหลักฐานการศึกษา	5
การเทียบโอนผลการเรียน	5
แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรการทอผ้าพื้นเมือง	7
ใบความรู้ ความเป็นมาการทอผ้าพื้นเมือง	9
ใบความรู้ วิธีของการการทอผ้าพื้นเมือง	13
ใบงาน แบบบันทึกการทอผ้าพื้นเมือง	15
ใบความรู้ คุณค่าของการทอผ้าพื้นเมือง	16
ใบความรู้ การบรรจุหีบห่อ	17
ใบความรู้ การคำนวณต้นทุน กำไร	19
ใบงาน การคิดต้นทุน กำไร	20
ใบความรู้ ช่องทางการตลาด	21
แบบวัดและประเมินผลการทอผ้าพื้นเมือง	23
ใบงาน แบบประเมินผลงานผู้เรียน	24
บรรณานุกรม	25
รายชื่อคณะผู้จัดทำหลักสูตร	26

หลักสูตร การทอผ้าพื้นเมือง จำนวน 40 ชั่วโมง

1. ความรู้เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์

การทอผ้า หรือ "การทอ" (weaving) ถือเป็นศิลปะและหัตถกรรมหรืองานฝีมืออย่างหนึ่ง ที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นกรรมวิธีการผลิตผืนผ้าโดยใช้เส้นด้ายพุ่ง และเส้นด้ายยืน มาขัดประสานกัน จนได้เป็นผืนผ้า ทั้งนี้ต้องมีเครื่องมือในการทอ เรียกว่า ทูก หรือกี่ (ในภาษาไทยถิ่นอีสาน มักเรียกการทอผ้าว่า "ตำทูก") ซึ่งวัตถุดิบที่นิยมนำมาใช้ทอผ้า ได้แก่ ไหม ฝ้าย เป็นต้น กิจกรรมการทอผ้านั้น นอกจากเป็นขั้นตอนการผลิตเครื่องนุ่งห่ม หนึ่งในปัจจัยสี่ของมนุษย์แล้ว ยังถือเป็นงานศิลปะประเภททัศนศิลป์ด้วย เนื่องจากมีการให้สีสันและลวดลายต่าง ๆ ในผืนผ้า ปัจจุบันแม้จะมีการใช้เครื่องจักรสำหรับทอผ้า ใช้คอมพิวเตอร์สำหรับการควบคุมการผลิตและออกแบบลายผ้า แต่การทอผ้าด้วยมือก็ยังเป็นศิลปะที่ได้รับการยกย่องและชื่นชมเสมอมา โดยหลักแล้วจะมีวัสดุ อุปกรณ์ ต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ไหม

1.2 ฝ้าย

1.3 ทูก หรือ กี่

หลักสูตร การทอผ้าพื้นเมือง จำนวน 40 ชั่วโมง

1. ความเป็นมา

กิจกรรมการทอผ้านั้น นอกจากเป็นขั้นตอนการผลิตเครื่องนุ่งห่ม หนึ่งในปัจจัยสี่ของมนุษย์แล้วยังถือเป็นงานศิลปะประเภททัศนศิลป์ด้วย เนื่องจากการให้สีสันและลวดลายต่างๆ ในผืนผ้า ปัจจุบันแม้จะมีการใช้เครื่องจักรสำหรับทอผ้า ใช้คอมพิวเตอร์สำหรับการควบคุมการผลิตและออกแบบลายผ้า แต่การทอผ้าด้วยมือก็ยังเป็นศิลปะที่ได้รับการยกย่องและชื่นชมเสมอมา

การทอผ้าเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ที่คนไทยรุ่นปัจจุบันต้องช่วยกันอนุรักษ์ไว้ในสมัยก่อน ผู้หญิงไทยจะทำเครื่องใช้ต่าง ๆ ในบ้านเอง งานสำคัญอย่างหนึ่งคือการทำเสื้อผ้า ผ้านุ่ง ผ้าห่ม ไม้ใช้กันในครอบครัว ในพิธีกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย ก็ต้องใช้ผ้า ผ้าทอจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตคนไทย กรรมวิธีและเทคนิคในการทอผ้าให้เกิดลวดลายต่างๆ เป็นเทคนิคและ ความสามารถของแต่ละคน หลักใหญ่ของการทอผ้าก็คือ การนำเส้นฝ้ายหรือไหมมาขัดกันให้เป็นลาย โดยชิงเส้นกลุ่มหนึ่งเป็นหลัก เรียกว่าเส้นยืนแล้วใช้อีกเส้นหนึ่ง เรียกว่าเส้นพุ่ง สอดตามขวางของเส้นยืน เมื่อสานขัดกันก็จะเกิดลวดลายต่าง ๆ ผ่าบางชนิด ผู้ทอจะคิดหาวิธีสอดด้ายและสอดสีสลับกัน บางวิธีก็จะจับผูกและมัดแน่นเป็นช่วง ๆ หรืออาจจะยกด้ายที่ทอเป็นระยะ ๆ ทำให้เกิดลวดลายสวยงาม ผู้ทอต้องสามารถจดจำลวดลายที่ตนคิดประดิษฐ์ได้ ถึงแม้แต่ละลวดลายจะมีความซับซ้อนและหลากหลาย แต่เขาก็สามารถนำมาประสานกันได้อย่างเหมาะสมงดงาม แสดงถึงภูมิปัญญาและความสามารถของชาวชนบทเป็นอย่างดี ผ้าทอมือจึงมีเทคนิคการทอและความสวยงามเป็นที่สุด

ผ้าทอ มีรูปแบบ ระเบียบลาย ที่บ่งชี้ถึงกลุ่มของคนไทยแต่ละท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ ผ้าชิ้นที่นุ่ง ก็มีการทอให้แตกต่างกัน สามารถบอกได้ว่า หญิงคนใดยังเป็นโสด และหญิงคนใดแต่งงานแล้ว ผ้าชิ้นของหญิงมีสามีจะเป็นชิ้นที่นำผ้าสามชิ้นมาต่อกัน แบ่งเป็นส่วนบน ส่วนกลาง และส่วนเชิงแต่ละส่วนจะทอเป็นลวดลายแตกต่างกันทั้ง 3 ส่วน ผ้าชิ้นของหญิงสาวจะเป็นผ้าผืนเดียวกันตลอดทั้งผืน อาจใช้วิธีมัดหมี่เป็นดอกเป็นลวดลายอย่างเดียวสวยงามมาก ชายผ้าชิ้นแทบทุกผืนจะมีวิธีทำลวดลายแปลก ๆ เช่น อาจจะมีจกไหม สลับกับฝ้ายในรูปแบบของการทอผสมปักกลายๆ แต่แทนที่จะใช้เข็มปัก เขาจะใช้ขนเม่นทำลวดลายวิธีนี้เรียกว่า จก แต่ละบ้านจะมีลวดลายของตน ศิลปะพื้นบ้านลวดลายสวย สีสงาม และประณีต

นอกจากผ้ามัดหมี่ ผ้าจกแล้ว ยังมีผ้าแพรวาซึ่งใช้เป็นผ้าคลุมไหล่ หรือห่มเฉียงไหล่ ผ้าขิดซึ่งมีลวดลายเป็นแนวเดียวกันตลอด นิยมใช้ทำหมอน ผ้าปูโต๊ะ ผ้าคลุมเตียง ผ้ายกดอก เป็นศิลปะการทออีกแบบหนึ่งคล้ายกับผ้าขิดแต่จะทอด้วยไหมทั้งผืน และยกด้นเงินหรือด้นทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีชื่อเสียงในการทอผ้ายก เรียกว่า ผ้ายกเมืองนคร ผ้าพื้นและผ้าอื่นๆ ส่วนใหญ่เป็นผ้าที่ทอใช้กันทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน เช่น ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า เป็นสันขั้ตตาราหรือเป็นลายเส้นธรรมดา วัตถุดิบที่ใช้ในการทอผ้า ที่นิยมนำมาใช้ทอผ้า ได้แก่ ไหม ฝ้าย และขนสัตว์นั้น นักวิชาการเชื่อกันว่า มีกำเนิดจากดินแดนอื่นนอกประเทศไทย ไหมนั้นเชื่อกันว่ามีต้นกำเนิดมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แล้วนำไปเผยแพร่ในญี่ปุ่น อินเดีย รวมทั้งดินแดนต่าง ๆ ในเอเชีย และยุโรป ส่วนฝ้ายเชื่อกันว่าอาจมาจากอาหรับ และเผยแพร่เข้ามาใช้กัน อย่างกว้างขวางในอินเดีย จึงเข้ามาในแถบประเทศไทย และประเทศใกล้เคียงภายหลัง จนกลายเป็นพืชพื้นเมืองในแถบนี้ไป สำหรับชน

สัตว์เป็นวัสดุที่เหมาะสมกับอากาศหนาว เชื่อกันว่านำมาใช้ทำผ้าในยุโรปตอนเหนือก่อน แล้วจึงแพร่หลายไปสู่ดินแดนอื่น ๆ

ในส่วนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง การจัดการศึกษาอาชีพ จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวที่จึงส่งเสริม สนับสนุน ให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพ เป็นการแก้ปัญหา การว่างงานและส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจชุมชนซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่จะพัฒนาศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ ให้ประชาชนได้มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง และมีงานทำอย่างยั่งยืน

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ จึงได้นำนโยบายและยุทธศาสตร์ การดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ไปสู่การปฏิบัติเพื่อจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ให้กลุ่มเป้าหมายและประชาชน ให้มีรายได้และประกอบอาชีพที่ยั่งยืน มีความสามารถในการแข่งขันเชิงธุรกิจทั้งในระดับภูมิภาคเอเชียและระดับสากล เพื่อให้การจัดการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตอย่างแท้จริง การทอผ้าพื้นเมือง เป็นอีกหนึ่งอาชีพที่น่าสนใจสามารถเป็นอาชีพทางเลือก สร้างรายได้เสริม หรือเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะงานศิลป์มีความคิดสร้างสรรค์ การเลือกใช้แบบลวดลายสีเส้นการออกแบบ ขนาดรูปแบบให้เหมาะสมกับงาน งานซ่อมบำรุงดูแลรักษา วัสดุอุปกรณ์และ การบริการลูกค้าในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการสร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นการสืบต่อวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นไว้ให้คงอยู่ต่อไป

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 อธิบายความเป็นมาของการทอผ้าพื้นเมืองได้
- 2.2 อธิบายวัสดุ อุปกรณ์และเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม
- 2.3 อธิบายขั้นตอนการทอผ้าพื้นเมืองได้
- 2.4 ปฏิบัติและฝึกทักษะการทอผ้าพื้นเมืองได้
- 2.5 อธิบายคุณค่าของการทอผ้าพื้นเมืองได้
- 2.6 จัดหาหรือจัดทำการบรรจุหีบห่อ หรือการโฆษณาได้อย่างเหมาะสม
- 2.7 คิดต้นทุน กำไร จากการทอผ้าพื้นเมืองได้
- 2.8 อธิบายช่องทางการจัดการตลาดได้

3. กลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนทั่วไป

4. ระยะเวลา

จำนวน 40 ชั่วโมง

- ภาคทฤษฎี 15 ชั่วโมง
- ภาคปฏิบัติ 25 ชั่วโมง

5. เนื้อหาหลักสูตร

- 5.1 อธิบายความเป็นมาของการทอผ้าพื้นเมืองได้
- 5.2 อธิบายวัสดุ อุปกรณ์และเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม
- 5.3 อธิบายขั้นตอนการทอผ้าพื้นเมืองได้
- 5.4 ปฏิบัติและฝึกทักษะการทอผ้าพื้นเมืองได้
- 5.5 อธิบายคุณค่าของการทอผ้าพื้นเมืองได้
- 5.6 จัดหาหรือจัดทำการบรรจุหีบห่อ หรือการโฆษณาได้อย่างเหมาะสม
- 5.7 คิดต้นทุน กำไร จากการทอผ้าพื้นเมืองได้
- 5.8 อธิบายช่องทางการจัดการตลาดได้

6. การจัดการเรียนรู้

- 6.1 มีเวลาเรียน และฝึกปฏิบัติ ตามหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- 6.2 มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
- 6.3 มีชิ้นงาน/ผลงาน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานและคุณภาพ

7. สื่อการเรียนรู้

- 7.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ ใบความรู้ แผ่นพับ
- 7.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อออนไลน์
- 7.3 สื่อบุคคล เช่น ผู้รู้ ภูมิปัญญา
- 7.4 แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

8. การวัดและประเมินผล

ประเมินความรู้ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติจากการสอบถาม แบบทดสอบ การสังเกต การมีส่วนร่วม

9. การจบหลักสูตร

- 9.1 มีเวลาเรียนและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- 9.2 มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
- 9.3 มีชิ้นงาน/ผลงาน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานและคุณภาพ

10. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่ได้รับหลังจากจบหลักสูตร

วุฒิบัตรการศึกษาออกโดยสถานศึกษา

11. การเทียบโอน

เทียบโอนเป็นรายวิชาเข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากจำนวนชั่วโมง และความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเลือกสาระการประกอบอาชีพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

ลงชื่อ ผู้เขียนหลักสูตร
(.....)

ลงชื่อ ผู้เสนอหลักสูตร
(.....)

หัวหน้างานจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

ลงชื่อ ผู้เห็นชอบหลักสูตร
(.....)

ลงชื่อ ผู้อนุมัติหลักสูตร
(.....)

ผู้อำนวยการ สกร.ระดับอำเภอ.....

แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ การทอผ้าพื้นเมือง จำนวน 40 ชั่วโมง

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	วัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1. ความเป็นมาของการทอผ้าพื้นเมือง	- เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ในการทอผ้า แบบลักษณะต่าง ๆ	- ความเป็นมาของการทอผ้าพื้นเมือง - วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้	ความเป็นมาของการทอผ้าพื้นเมือง - วิทยากรบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้า - วิทยากรบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับวัสดุ การทอผ้า	1. ใบความรู้เรื่องความเป็นมาของการเย็บกระเป่าผ้า 2. รูปภาพ 3. สื่อออนไลน์	1. สังเกตความสนใจ 2. ซักถาม 3. การมีส่วนร่วม 4. ชิ้นงาน/ผลงาน 5. ประเมินผลงานผู้เรียน โดยใช้ใบงานที่กำหนด	3	
2. วัสดุอุปกรณ์ และการเลือกใช้	- เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ในการใช้วัสดุและอุปกรณ์การทอผ้า	- วัสดุ อุปกรณ์ และ การเลือกใช้ ที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้า	1. วิทยากรอธิบายอุปกรณ์ในการทอผ้า 2. วิทยากรอธิบายวัสดุที่ใช้ในการทอผ้า 3. ให้ผู้เรียนเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์	1. ตัวอย่างวัสดุอุปกรณ์ 2. สื่อออนไลน์		2	
3. ขั้นตอนการทอผ้าพื้นเมือง	- เพื่อเกิดความรู้ ความเข้าใจ และฝึกทักษะการทอผ้าพื้นเมืองได้	- วิธีการ และขั้นตอนการจัดเตรียม และการทอผ้าพื้นเมือง	- วิทยากรอธิบายการเตรียมอุปกรณ์และขั้นตอนการทอผ้าพื้นเมือง	1. ใบความรู้ 2. สื่อออนไลน์ 3. วัสดุ อุปกรณ์ของจริง		2	8
4. การปฏิบัติ และฝึกทักษะการทอผ้าพื้นเมือง	- เพื่อฝึกทักษะการทอผ้าพื้นเมืองได้	- ขั้นตอน วิธีการ ฝึกทักษะ และปฏิบัติ การทอผ้าพื้นเมือง	- วิทยากรสาธิต ฝึกทักษะการทอผ้าพื้นเมือง และผู้เรียนลงมือปฏิบัติ	1. ใบงาน การทอผ้าพื้นเมือง		4	16

แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้ การทอผ้าพื้นเมือง จำนวน 40 ชั่วโมง

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	วัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
5. คุณค่าของการทอผ้าพื้นเมือง	- อธิบายคุณค่าของการทอผ้าพื้นเมืองได้	คุณค่าของการทอผ้าพื้นเมือง	1. ผู้เรียนศึกษาไปความรู้คุณค่าของการทอผ้าพื้นเมือง 2. วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับคุณค่าของการทอผ้าพื้นเมือง 3. วิทยากรสรุปองค์ความรู้	ไปความรู้ เรื่องคุณค่าการทอผ้าพื้นเมือง		1	
6. การจัดหาหรือจัดทำบรรจุหีบห่อ	1. จัดหาหรือจัดทำบรรจุหีบห่อได้อย่างเหมาะสม	1. การจัดหาหรือจัดทำบรรจุหีบห่อ	1. วิทยากรอธิบายการจัดทำ/จัดหาและเทคนิคของการทำบรรจุหีบห่อ 2. ให้ผู้เรียนออกแบบและจัดทำบรรจุหีบห่อ	1. ไปความรู้ เรื่องการบรรจุหีบห่อ 2. ตัวอย่างการบรรจุหีบห่อ		1	1
7. การคิดต้นทุนกำไร	1. คิดต้นทุน กำไรจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากกระเป่าผ้าได้	1. การคำนวณต้นทุนกำไร	1. วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการคิดต้นทุน กำไร 2. ให้ผู้เรียนฝึกการคิดต้นทุน กำไร	1. ไปความรู้เรื่องการค้าคำนวณต้นทุนกำไร 2. ใบงาน		1	
8. ช่องทางการจัดการการตลาดของผลิตภัณฑ์จากการทอผ้าพื้นเมือง	1. อธิบายช่องทางการจัดการการตลาดของผลิตภัณฑ์จากกระเป่าผ้าได้	1. ช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์จากกระเป่าผ้า	1. วิทยากรแจกไปความรู้ให้ผู้เรียนศึกษา 2. วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับช่องทางการจัดการการตลาด	1. ไปความรู้เรื่องช่องทางการตลาด		1	

ใบความรู้ ความเป็นมาของการทอผ้าพื้นเมือง

กิจกรรมการทอผ้านั้น นอกจากเป็นขั้นตอนการผลิตเครื่องนุ่งห่ม หนึ่งในปัจจัยสี่ของมนุษย์แล้วยังถือเป็นงานศิลปะประเภททัศนศิลป์ด้วย เนื่องจากการให้สีสันและลวดลายต่างๆ ในผืนผ้า ปัจจุบันแม้จะมีการใช้เครื่องจักรสำหรับทอผ้า ใช้คอมพิวเตอร์สำหรับการควบคุมการผลิตและออกแบบลายผ้า แต่การทอผ้าด้วยมือก็ยังเป็นศิลปะที่ได้รับการยกย่องและชื่นชมเสมอมา

การทอผ้าเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ที่คนไทยรุ่นปัจจุบันต้องช่วยกันอนุรักษ์ไว้ในสมัยก่อน ผู้หญิงไทยจะทำเครื่องใช้ต่าง ๆ ในบ้านเอง งานสำคัญอย่างหนึ่งคือการทำเสื้อผ้า ผ้านุ่ง ผ้าห่ม ไม้ใช้กันในครอบครัว ในพิธีกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย ก็ต้องใช้ผ้า ผ้าทอจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตคนไทย กรรมวิธีและเทคนิคในการทอผ้าให้เกิดลวดลายต่างๆ เป็นเทคนิคและ ความสามารถของแต่ละคน หลักใหญ่ของการทอผ้าก็คือ การนำเส้นฝ้ายหรือไหมมาขัดกันให้เป็นลาย โดยซึ่งเส้นกลุ่มหนึ่งเป็นหลัก เรียกว่าเส้นยืนแล้วใช้อีกเส้นหนึ่ง เรียกว่าเส้นพุ่ง สอดตามขวางของเส้นยืน เมื่อสานขัดกันก็จะเกิดลวดลายต่าง ๆ ผ่าบางชนิด ผู้ทอจะคิดหาวิธีสอดด้ายและสอดสีสลับกัน บางวิธีก็จะจับผูกและมัดแน่นเป็นช่วง ๆ หรืออาจจะยกด้ายที่ทอเป็นระยะ ๆ ทำให้เกิดลวดลายสวยงาม ผู้ทอต้องสามารถจดจำลวดลายที่ตนคิดประดิษฐ์ได้ ถึงแม้แต่ละลวดลายจะมีความซับซ้อนและหลากหลาย แต่เขาก็สามารถนำมาประสานกันได้อย่างเหมาะสมงดงาม แสดงถึงภูมิปัญญาและความสามารถของชาวชนบทเป็นอย่างดี ผ้าทอมือจึงมีเทคนิคการทอและความสวยงามเป็นที่สุด

ผ้าทอ มีรูปแบบ ระเบียบลาย ที่บ่งชี้ถึงกลุ่มของคนไทยแต่ละท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ ผ้าชิ้นที่นุ่ง ก็มีการทอให้แตกต่างกัน สามารถบอกได้ว่า หญิงคนใดยังเป็นโสด และหญิงคนใดแต่งงานแล้ว ผ้าชิ้นของหญิงมีสามีจะเป็นชิ้นที่นำผ้าสามชิ้นมาต่อกัน แบ่งเป็นส่วนบน ส่วนกลาง และส่วนเชิงแต่ละส่วนจะทอเป็นลวดลายแตกต่างกันทั้ง 3 ส่วน ผ้าชิ้นของหญิงสาวจะเป็นผ้าผืนเดียวกันตลอดทั้งผืน อาจใช้วิธีมัดหมี่เป็นดอกเป็นลวดลายอย่างเดียวสวยงามมาก ชายผ้าชิ้นแทบทุกผืนจะมีวิธีทำลวดลายแปลก ๆ เช่น อาจจะมีจกไหม สลับกับฝ้ายในรูปแบบของการทอผสมปักกลายเป็น แต่แทนที่จะใช้เข็มปัก เขาจะใช้ขนเม่นทำลวดลายวิธีนี้เรียกว่า จก แต่ละบ้านจะมีลวดลายของตน ศิลปะพื้นบ้านลวดลายสวย สิ่งงาม และประณีต

นอกจากผ้ามัดหมี่ ผ้าจกแล้ว ยังมีผ้าแพรวาซึ่งใช้เป็นผ้าคลุมไหล่ หรือหม้อเฉียงไหล่ ผ้าขิดซึ่งมีลวดลายเป็นแนวเดียวกันตลอด นิยมใช้ทำหมอน ผ้าปูโต๊ะ ผ้าคลุมเตียง ผ้ายกดอก เป็นศิลปะการทออีกแบบหนึ่งคล้ายกับผ้าขิดแต่จะทอด้วยไหมทั้งผืน และยกดินเงินหรือดินทอง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีชื่อเสียงในการทอผ้ายก เรียกว่า ผ้ายกเมืองนคร ผ้าพื้นและผ้าอื่นๆ ส่วนใหญ่เป็นผ้าที่ทอใช้กันทั่ว ๆ ไปในชีวิตประจำวัน เช่น ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า เป็นเส้นขัดตาตารางหรือเป็นลายเส้นธรรมดา วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการทอผ้า ที่นิยมนำมาใช้ทอผ้าได้แก่ ไหม ฝ้าย และขนสัตว์นั้น นักวิชาการเชื่อกันว่า มีกำเนิดจากดินแดนอื่นนอกประเทศไทย ไหมนั้นเชื่อว่า มีต้นกำเนิดมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แล้วนำไปเผยแพร่ในญี่ปุ่น อินเดีย รวมทั้งดินแดนต่าง ๆ ในเอเชีย และยุโรป ส่วนฝ้ายเชื่อกันว่าอาจมาจากอาหรับ และเผยแพร่เข้ามาใช้กัน อย่างกว้างขวางในอินเดีย

จึงเข้ามาในแถบประเทศไทย และประเทศใกล้เคียงภายหลัง จนกลายเป็นพืชพื้นเมืองในแถบนี้ไป สำหรับขนสัตว์เป็นวัสดุที่เหมาะสมกับอากาศหนาว เชื่อกันว่านำมาใช้ทำผ้าในยุโรปตอนเหนือก่อน แล้วจึงแพร่หลายไปสู่ดินแดนอื่น ๆ

ในส่วนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง การจัดการศึกษาอาชีพ จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว ที่จึงส่งเสริม สนับสนุน ให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพ เป็นการแก้ปัญหา การว่างงานและส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจชุมชนซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์ ที่จะพัฒนาศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ ให้ประชาชนได้มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง และมีงานทำอย่างยั่งยืน

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ จึงได้นำนโยบายและยุทธศาสตร์ การดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ไปสู่การปฏิบัติเพื่อจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ให้กลุ่มเป้าหมายและประชาชน ให้มีรายได้และประกอบอาชีพที่ยั่งยืน มีความสามารถในการแข่งขันเชิงธุรกิจทั้งในระดับภูมิภาคเอเชียและระดับสากล เพื่อให้การจัดการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตอย่างแท้จริง การทอผ้าพื้นเมือง เป็นอีกหนึ่งอาชีพที่น่าสนใจสามารถเป็นอาชีพทางเลือก สร้างรายได้เสริม หรือเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะงานศิลป์มีความคิดสร้างสรรค์ การเลือกใช้แบบลวดลายสีเส้นการออกแบบ ขนาดรูปแบบให้เหมาะสมกับงาน งานซ่อมบำรุงดูแลรักษา วัสดุ อุปกรณ์และการบริการลูกค้าในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการสร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นไว้ให้คงอยู่ต่อไป

ใบความรู้ การทอผ้าพื้นเมือง

วัสดุอุปกรณ์

การทอผ้า หรือ "การทอ" (weaving) ถือเป็นศิลปะและหัตถกรรมหรืองานฝีมืออย่างหนึ่ง ที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นกรรมวิธีการผลิตผืนผ้าโดยใช้เส้นด้ายพุ่ง และเส้นด้ายยืน มาขัดประสานกัน จนได้เป็นผืนผ้า ทั้งนี้ต้องมีเครื่องมือในการทอ เรียกว่า หูก หรือกี่ (ในภาษาไทยถิ่นอีสาน มักเรียกการทอผ้าว่า "ตำหูก") ซึ่งวัตถุดิบที่นิยมนำมาใช้ทอผ้า ได้แก่ ไหม ฝ้าย เป็นต้น กิจกรรมการทอผ้านั้น นอกจากเป็นขั้นตอนการผลิตเครื่องนุ่งห่ม หนึ่งในปัจจัยสี่ของมนุษย์แล้ว ยังถือเป็นงานศิลปะประเภททัศนศิลป์ด้วย เนื่องจากมีการให้สีสันและลวดลายต่าง ๆ ในผืนผ้า ปัจจุบันแม้จะมีการใช้เครื่องจักรสำหรับทอผ้า ใช้คอมพิวเตอร์สำหรับการควบคุมการผลิตและออกแบบลายผ้า แต่การทอผ้าด้วยมือก็ยังคงเป็นศิลปะที่ได้รับการยกย่องและชื่นชมเสมอมา โดยหลักแล้วจะมีวัสดุ อุปกรณ์ ต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ไหม

1.2 ฝ้าย

1.3 ทูก หรือ กี่

วิธีการทอผ้าพื้นเมือง

1. การเตรียมเส้นไหม/ฝ้าย การเตรียมเส้นไหมต้องเตรียมและทำการคัดสรรเส้นไหมที่มีขนาดสม่ำเสมอจัดเรียงให้เรียบร้อยโดยมีน้ำหนักที่เหมาะสมต่อใจประมาณ 80 - 100 กรัม เพื่อง่ายต่อการนำไปดำเนินการต่อ เช่น การย้อมสี และ กรอเส้นไหม ฯ

2. การลอกกาบเส้นไหม โดยการใช้สารธรรมชาติ สารธรรมชาติที่ใช้ในการลอกกาบ ได้จากการนำกากของต้นกล้วยมาเผาจนกลายเป็นขี้เถ้า นำขี้เถ้าที่ได้มาละลายน้ำ และร่อนจนแยกชั้น ได้ส่วนที่เป็นน้ำใส โดยนำส่วนที่เป็นน้ำใสใช้แทนสารลอกกาบ อัตราส่วนการใช้งานสารลอกกาบต่อเส้นไหมอยู่ที่ 30 : 1 โดยการลอกกาบเส้นไหมจะใช้วิธีการต้มที่อุณหภูมิ 90 - 95 องศาเซลเซียส ระยะเวลาประมาณ 90 นาที ในระหว่างต้มหมั่นพลิกกลับเส้นไหม อย่างสม่ำเสมอ จากนั้นหลังต้มเส้นไหมเสร็จนำเส้นไหมมาล้างด้วยน้ำอุ่น และนำเส้นไหมมาตากให้แห้งที่ราวตาก

3. การเตรียมฟืมทอผ้า นำเส้นด้ายมาร้อยเข้ากับฟืมทอผ้า ร้อยเส้นด้ายผ่านทางช่องของฟันหวีช่องละ 2 เส้น ร้อยจนครบทุกช่อง จากนั้น ใช้นิ้วไม้ไผ่ ขนาดเล็กเป็นตัวช่วยในการร้อยผ่านห่วงเส้นด้ายที่ร้อยเข้าช่องฟันหวีเพื่อทำการขึงเส้นด้าย จัดเรียงเส้นด้ายให้เรียบร้อย และตรึงให้เส้นด้ายอยู่กับที่ โดยด้านหน้าของฟืมทอผ้าจะมีไม้ไผ่ขนาดเล็กเช่นเดียวกับด้านหลังของฟืมซึ่งมีหน้าที่ เช่นเดียวกัน ต่อมาทำการตะกอฟืมแบบ 2 ตะกอ จะได้ฟืมที่พร้อมสำหรับการทอผ้า

4. การย้อมเส้นไหมเย็น ใบสมัยก่อนนำย้อมสีมักใช้สีแดงที่ได้จากการครั่ง โดยนำครั่งมาตำให้ละเอียดและแช่น้ำไว้ 1 คืน จากนั้นนำน้ำที่ได้มากรองด้วยผ้าขาวบาง จะได้เป็นน้ำย้อมสีแดงสำหรับย้อมเส้นไหม การย้อม เส้นไหมนำเส้นไหมที่เตรียมไว้มาทำการย้อมในการย้อมจะทำ 2 รอบ คือ การย้อมเย็น และการย้อมด้วยความร้อนร้อน ขึ้นแรกจะทำการย้อมเย็นโดยนำเส้นไหม ใส่ลงในหม้อที่มีน้ำย้อมสี เมื่อกดเส้นไหมลงในหม้อจนน้ำย้อมสีซึมเข้าเส้นไหมทั่วดี จากนั้นนำหม้อขึ้นตั้งไฟ เพื่อสู่ขั้นตอนการย้อมด้วยความร้อน การย้อมด้วยความร้อนบนเตานั้นจะใช้อุณหภูมิอยู่ที่ 90 องศาเซลเซียส ใช้เวลาในการต้มประมาณ 30 นาที จากนั้นนำเส้นไหมมาล้างด้วยน้ำสะอาด บีบน้ำออกและทำการตากให้แห้ง

5. การเตรียมเส้นยืน นำ สันไหมที่ผ่านการย้อมสี มาคั้นเครื่องหูกหรือคั้นเส้นยืน โดยมีเสาเฝือเป็นอุปกรณ์ เริ่มต้นด้วยการนำเส้นไหมสวมเข้าในกง เพื่อทำการกรอเส้นไหมเข้าอัก โดยมีวิธีการนับคือ รอบละ 2 เส้น จำนวน 2 รอบ จะได้ เป็น 4 เส้น เรียกว่า 1 ความ และ 10 ความ เท่ากับ 1 หลบ การนับจำนวนความ ควรใช้ไม้คั้นเพื่อช่วยป้องกันความผิดพลาดในการนับ หลบ คือหน้ากว้าง ในสมัยโบราณการทอผ้าสไบหน้ากว้างจะใช้ 8 หลบ การเพิ่มลดหน้ากว้างขึ้นอยู่กับการใช้งาน และการออกแบบผ้าตั้งแต่เริ่ม

6. การต่อเส้นยืน การต่อเส้นยืนคือการนำเส้นไหมเส้นยืนมาผูกต่อกับเส้นด้ายในฟันหวี โดยการต่อทีละเส้นจนครบ เส้นยืน เมื่อต่อเส้นไหมเรียบร้อย แล้วทำการม้วนเส้นยืนด้วยแผ่นไม้ และจัดระเบียบเส้นไหมตามช่องฟันฟืม ให้เป็นระเบียบ ต่อมานำไปติดตั้งเข้ากับทุกทอผ้าเพื่อทำการเข้าลายหรือตะกอต่อไป เทคนิคเพิ่มเติมก่อน การทอผ้าทุกครั้งควรใช้ปรองจุ่มน้ำแป้งทาเคลือบเส้นยืนที่อยู่ใต้อีกก่อน เพื่อให้เส้นกลมเพิ่มความแข็งแรง และเส้นไหมจะไม่แตกเป็นขนระหว่างการทอผ้า

7. การเตรียมเส้นพุ่งที่ทำการย้อมสีต่าง ๆ โดยทั่วไปการเตรียมน้ำย้อมสีเส้นไหมจะมีสีที่หลากหลาย แต่จะมีสีที่นิยมใช้คือสีเข้ม เช่น สีน้ำเงินเข้ม สีเขียว สีแดง สีเหลือง เป็นต้น ซึ่งในแต่ละสีจะได้มาจากธรรมชาติ คือได้จากพืชและสัตว์

8. การกรอเส้นพุ่งเข้าหลอด การกรอเส้นพุ่งเข้าหลอด มีวิธีการคือ นำเส้นไหมสีต่าง ๆ ที่ย้อมสีเสร็จแล้วมาเข้ากรอ แล้วทำการกรอเส้นไหมเข้าหลอด สำหรับเตรียมเป็นเส้นพุ่งใช้ในการเกาะลาย และใส่กระสวยในการทอขัด

9. การทอผ้าพื้น คือการใช้หลักการการทอผ้าเบื้องต้น วิธีการคือ นำด้ายเส้นยืนและด้ายเส้นพุ่งมาขัดกันเพื่อให้เกิดเป็นผืนผ้า โดยด้ายเส้นยืนและด้ายเส้นพุ่ง อาจจะใช้สีเดียวกันหรือจะใช้สีที่แตกต่างกัน เพื่อเพิ่มความสวยงามให้กับผืนผ้าให้มีสวยงามมากยิ่งขึ้นก็ได้

10. เทคนิคเพิ่มเติมสำหรับการทอผ้า การขีด ขิด หมายถึง วิธีการที่ทำให้ผ้าเกิดลวดลายต่าง ๆ ขึ้นมา โดยวิธีการเพิ่มเส้นด้ายพุ่งพิเศษระหว่างการทอเพื่อให้เกิดลวดลายที่เด่นชัดกว่าสีพื้น ทำโดยใช้ไม้เขี่ยหรือสะกิด เพื่อยกด้ายเส้นยืนขึ้น จากนั้นพุ่งด้ายไป ตามแนวที่ถูกจัดซ้อน ลวดลายที่เกิดขึ้นมาจากการกำหนดจังหวะในการพุ่งเส้นด้ายนั่นเอง การจก คือเทคนิคการทอผ้าเพื่อให้เกิดลวดลายต่าง ๆ โดยการเพิ่มเส้นด้ายพุ่งพิเศษสอดขึ้นลง โดยใช้ไม้ หรือนิ้วสอดเส้นด้ายขึ้นแล้ว สอดเส้นด้ายพุ่งพิเศษเข้าไป ซึ่งจะทำให้เกิดเป็นลวดลายเป็นช่วง ๆ สามารถลับสีที่หลากหลายได้ ซึ่งจะแตกต่างกับการขีดที่เป็นการใช้ด้ายพิเศษเพียงสีเดียว การทอผ้าวิธีจกจะต้องใช้เวลาในการทอนานมาก จึงมักทอเป็นผ้าหน้าแคบใช้ต่อกับชิ้น เรียกว่า “ชิ้นตีนจก” การทอมัดหมี่ เป็นกรรมวิธีการทอผ้าที่ใช้เทคนิคการมัดและการย้อม โดยเริ่มจากการนำเส้นด้ายหรือไหม มาย้อมสี แล้วมัดบริเวณที่ต้องการเก็บไว้ เมื่อนำไปย้อมสีอื่น ๆ จะไม่ติดสี จะซึมเพียงเล็กน้อย โดยจะย้อมไล่ลำดับจากสีอ่อนไปหาสีเข้มจนครบ จากนั้นนำด้ายกรอเข้าหลอด และนำไปทอจะเกิดลวดลายในลักษณะที่คลาดเคลื่อน เหลื่อมล้ำ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผ้ามัดหมี่ การทอผ้าชนิดนี้ ต้องอาศัยความชำนาญเป็นอย่างมาก การทอผ้ายก เป็นกรรมวิธีการทอให้เกิดลวดลายโดยการยกตะกอกแยกด้ายเส้นยืน และในบางครั้งการยกดอกจะมีการเพิ่มเส้นด้ายพุ่งจำนวนสองเส้น หรือมากกว่าเข้าไปยังผืนผ้า ลวดลายที่ทอออกมาจะเป็นลวดลาย ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต ธรรมชาติ และความเชื่อทางศาสนา เช่น ลายปราสาท ลายสัตว์ ลายพืช และลายเรขาคณิต

ข้อเสนอแนะ

1.

2.

ฯลฯ

ใบงาน
แบบบันทึก การทอผ้าพื้นเมือง

ให้ผู้เรียนจดบันทึก ขั้นตอน การทอผ้าพื้นเมือง ระหว่างที่วิทยากรบรรยาย

แบบบันทึก

วัสดุอุปกรณ์

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขั้นตอนการทำ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ความคิดเห็นส่วนตัว

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ใบความรู้

คุณค่าของการทอผ้าพื้นเมือง

ผ้าทอ เป็นสื่อสัญลักษณ์ของแต่ละชุมชน เป็นเครื่องแสดงถึงเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ และความแตกต่างทางวัฒนธรรม ผ้าทอยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย อีกทั้งมีบทบาทสำคัญในแง่เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การทอผ้านั้นมีการสันนิษฐานว่าเริ่มมาจากการสานขัด มนุษย์เริ่มสานต้นหญ้าอ่อน เพื่อใช้ใส่วัสดุสิ่งของ และต่อมากลายเป็นตะกร้า เสื่อ และพัฒนามาเป็นวิธีการทอต้นพืช เพื่อเป็นเส้นที่ยาวและความแข็งแรงทนทานทำให้สามารถรับน้ำหนักได้มากขึ้น กระทั่งมีการคิดค้นวัสดุการทอจากพืชมาเป็นเส้นใย เช่น ฝ้าย รู้จักวิธีการทออย่างง่าย คือการนำฝ้ายมาผูกกับหินเป็นเส้นยืนแล้วใช้เส้นพุ่งเข้าไปเวลาทอ ในอดีตเด็กผู้หญิงทุกคนจะถูกฝึกให้ทอผ้าและเย็บปักถักร้อย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ผ้าทอยังคงบทบาททางสังคม วัฒนธรรมและทางการค้า นอกจากนี้ยังมีการใช้ผ้าในทางประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ อีกด้วย

คุณประโยชน์ของการทอผ้าพื้นเมือง

ผลการศึกษาพบว่า ประเภทของผ้าทอสามารถแบ่งได้ ๒ ประเภท คือ แบ่งตามวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการทอ แบ่งตามกรรมวิธีในการทอ ผ้าทอมีความสำคัญเพื่อสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิต เพราะผ้าทอเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ เพื่อแสดงถึงฐานะของผู้สวมใส่ เป็นการแบ่งหน้าที่ระหว่างชายและหญิง อีกทั้งยังชี้ให้เห็นถึงความเป็นหญิงอย่างเด่นชัด เพราะการทอผ้าต้องใช้ ความขยัน ความอดทน ความพยายาม ความประณีตละเอียดอ่อน ซึ่งเป็นอุปนิสัยของผู้หญิง การทอผ้าเป็นเครื่องแสดงถึงความพร้อมในวัยที่จะมีครอบครัว ประโยชน์ของผ้าทอเป็นเครื่องนุ่งห่มเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้ในพิธีกรรม ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ยุติลงปรากฏว่าอุตสาหกรรมการทอผ้าของยุโรปซึ่งเจริญก้าวหน้าได้เผยแพร่ขยายเข้ามาสู่สังคมไทย ผ้าทอดังกล่าว มีเนื้อแน่น สีไม่ตก มีราคาถูก ซื้อหาได้ง่าย ประหยัดเวลา ไม่ต้องเสียเวลา ในการทอด้วยมือชาวบ้าน จึงนิยมใช้ผ้าทอจากเครื่องจักรแทนผ้าทอด้วยมือ

ใบความรู้

การบรรจุหีบห่อ

บรรจุภัณฑ์หรือการบรรจุหีบห่อ หมายถึงศาสตร์และศิลป์ที่ใช้ในการบรรจุสินค้าโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการคุ้มครองปกป้องสินค้าจากผู้ผลิตจนถึงมือลูกค้าอย่างปลอดภัยด้วยต้นทุนการผลิตที่เหมาะสม

จากความหมายพอสรุปได้ว่าบรรจุภัณฑ์นั้นหมายถึง เรื่องของ วิทยาศาสตร์ และ เรื่องของศิลปะที่ใช้เพื่อการบรรจุสินค้าโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและทำให้เกิดความเสียหายกับสิ่งแวดล้อม และบรรจุภัณฑ์นั้นจะต้องปกป้องตัวสินค้าให้อยู่ในสภาพที่ดีจากแหล่งผลิตจนถึงมือลูกค้าโดยไม่ได้รับความเสียหาย ทั้งนี้บรรจุภัณฑ์นั้น ๆ จะต้องมีต้นทุนของการผลิตที่ไม่สูงจนเกินไป

ความสำคัญของการบรรจุภัณฑ์

ประเทศของเรามีสินค้ามีผลผลิตทางด้านเกษตรกรรม และการประมงมากมาย เช่นผักสด ผลไม้สด และสินค้าที่เป็นอาหารจากทะเล สิ่งที่กำลังมานี้จะได้รับความเสียหายมากเนื่องจากสภาวะของอากาศการบรรจุหีบห่อ และการขนส่งที่เหมาะสมมีส่วนที่จะช่วยลดความเสียหายเหล่านั้นลงได้ซึ่งเป็นการช่วยให้ผลผลิตที่กล่าวถึงมือผู้บริโภคในสภาพที่ดี และจะทำให้ขายได้ในราคาที่สูงอีกด้วย นอกจากนี้แล้วผลิตภัณฑ์อื่น ๆ รวมทั้งผลิตภัณฑ์จากอาหารแปรรูปถ้าการบรรจุภัณฑ์ และการขนส่งที่เหมาะสมมีส่วนที่จะช่วยลดความเสียหายและสามารถ จำหน่ายได้ในราคาที่สูงเช่นกัน จะเห็นได้ว่าการบรรจุภัณฑ์นั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อผลผลิตทั้งหลายซึ่งสามารถสรุปเป็นรายละเอียดเป็นข้อ ๆ ได้ ดังนี้

1. รักษาคุณภาพ และปกป้องตัวสินค้า

เริ่มตั้งแต่การขนส่ง การเก็บให้ ผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมิให้เสียหายจากการปนเปื้อนจากฝุ่นละออง แมลง คน ความชื้น ความร้อน แสงแดด และการปลอมปน เป็นต้น

2. ให้ความสะดวกในเรื่องการขนส่ง การจัดเก็บ

มีความรวดเร็วในการขนส่ง เพราะสามารถรวมหน่วยของผลิตภัณฑ์เหล่านั้นเป็นหน่วยเดียวได้ เช่น ผลไม้หลายผลนำลงบรรจุในลังเดียว หรือเครื่องดื่มที่เป็นของเหลวสามารถบรรจุลงในกระป๋องหรือขวดได้ เป็นต้น

3. การส่งเสริมทางการตลาด

บรรจุภัณฑ์เพื่อการจัดจำหน่ายเป็นสิ่งแรกที่ผู้บริโภคเห็นดังนั้นบรรจุภัณฑ์จะต้องจะทำหน้าที่บอกกล่าวสิ่งต่างๆ ของตัวผลิตภัณฑ์โดยการบอกข้อมูลที่จำเป็นทั้งหมดของตัวสินค้า และนอกจากนั้นจะต้องมีรูปลักษณะที่สวยงามสะดุดตาเชิญชวนให้เกิดการตัดสินใจซื้อ ซึ่งการทำหน้าที่ดังกล่าวของบรรจุภัณฑ์นั้นเป็นเสมือนพนักงานขายที่ไร้เสียง (Silent Salesman)

ลักษณะของบรรจุภัณฑ์

ความสับสนในเรื่องบรรจุภัณฑ์ที่พบบ่อย คือ การเรียกขานสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้บรรจุผลิตภัณฑ์ว่าเป็นบรรจุภัณฑ์ไปเสียทั้งหมด ตัวอย่างเช่นซอสมะเขือเทศมา 1 ขวด แล้วเทแบ่งลงในถ้วยเล็ก ๆ บนโต๊ะอาหาร ขวดซอสเป็นบรรจุภัณฑ์ ส่วนถ้วยแบ่งนั้นจะเป็นภาชนะบรรจุ สินค้าที่ไม่มีบรรจุภัณฑ์ที่ดีและน่าเชื่อถือนั้น ลองตั้งคำถามกับตัวเองว่าท่านจะซื้อสินค้านั้นหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ยาสีฟันที่ท่านใช้เป็นประจำที่เคยบรรจุอยู่ในหลอดลามิเนต และกล่องกระดาษที่พิมพ์สวยงาม แล้วอยู่มาวันหนึ่งยาสีฟันนั้นอยู่ในถุงพลาสติกมีหนังยางรัดที่ปากถุง

ใบความรู้ การคำนวณต้นทุนกำไร

ตัวอย่างการคิดต้นทุน กำไร การผลิต และค่าใช้จ่ายการทอผ้าพื้นเมือง

วัน เดือน ปี	รายการ	จำนวนสิ่งของ	จำนวนเงิน (บาท)	หมายเหตุ
	ค่าใช้จ่าย(ต้นทุน)			การกำหนดราคาขาย คิดจากต้นทุน + กำไรที่ต้องการ
	ไหม/ฝ้าย	4 ม้วน	800	
	ค่าทอ (ค่าแรง/ฝืน)	1 งาน	500	
	รวมค่าใช้จ่าย		1,300	
	รายได้		1,950	
				กำไร 650 บาท

การกำหนดราคาขายต่อหน่วย ดังนี้

- กำหนดกำไรที่ต้องการได้จาก กำไร/ต้นทุนที่ต้องการ \times ด้วย 100%)

ตัวอย่างเช่น

ขาย 2,450 จากต้นทุน 1,300 บาท ต้องการกำไร ร้อยละ 50

ดังนั้น กำไรที่ต้องการ = $(1,300 \times 50) / 100\% = 650$

- การกำหนดราคาขายต่อหน่วย ได้มาจากต้นทุน + กำไร หาดด้วยจำนวนหน่วย

ตัวอย่าง

ทอผ้าได้ 1 ฝืน จากต้นทุน 1,300 บาท และกำไรที่ต้องการ 650 บาท

ฉะนั้น ราคาขายต่อชิ้น = $1,300 + 650 = 1,950$ บาท

หมายเหตุ การกำหนดกำไรที่ต้องการขึ้นอยู่กับสิ่งเหล่านี้ด้วย เช่น ราคาตลาด ลักษณะของสินค้าและบริการ เป็นสินค้าหายาก เป็นสินค้าเฉพาะกลุ่ม หรือมีฤดูกาลเข้ามาเกี่ยวข้องก็สามารถที่จะกำหนดกำไรที่ต้องการสูงได้ การตั้งราคาให้สามารถแข่งขันได้

ใบงาน
การคิดต้นทุน กำไร

ผู้เรียน/กลุ่ม.....

เรื่อง.....

วัน เดือน ปี	รายการ	จำนวนสิ่งของ	จำนวนเงิน (บาท)	หมายเหตุ
	ค่าใช้จ่าย (ต้นทุน)			1. ให้กำหนดกำไรที่ ต้องการเป็นร้อยละก่อน 2. แล้วคำนวณหาราคาต่อ หน่วยจึงจะทราบรายได้ 3. นำรายได้ที่ได้มาใส่ ตารางนี้
	รวมค่าใช้จ่าย			
	รายได้จากการขาย			
	รวมรายได้			

1. กำไรที่ต้องการ = ต้นทุน \times (ร้อยละของกำไรที่ต้องการหารด้วย 100)

2. กำหนดราคาขายต่อหน่วย = ต้นทุน + กำไร = _____ จำนวนหน่วย

ใบความรู้

ช่องทางการตลาด

ช่องทางการจัดจำหน่าย (Channel of Distribution) หมายถึง “กระบวนการในการจัดการเกี่ยวกับการเคลื่อนย้าย สิทธิในตัวผลิตภัณฑ์ (และอาจรวมถึงตัวผลิตภัณฑ์) จากผู้ผลิตไปจนถึงผู้บริโภค

การจัดจำหน่าย (Distribution) หมายถึง โครงสร้างของช่องทางที่ใช้เพื่อเคลื่อนย้ายสินค้าจากธุรกิจไปยังตลาด ตัวกลางทางการตลาดเป็นธุรกิจที่ช่วยเสริมช่วยขายและจำหน่ายสินค้าไปยังผู้ซื้อขั้นสุดท้าย ประกอบด้วย

1. คนกลาง (Middleman)
 - พ่อค้าคนกลาง (Merchant Middlemen)
 - ตัวแทนคนกลาง (Agent Middlemen)
2. ธุรกิจที่ทำหน้าที่กระจายสินค้า
3. ธุรกิจที่ให้บริการทางการตลาด
4. สถาบันการเงิน

จำนวนระดับของช่องทางการจัดจำหน่าย

จำนวนระดับช่องทางการจัดจำหน่าย หมายถึง จำนวนระดับคนกลางภายในเส้นทางที่ผลิตภัณฑ์และ/หรือกรรมสิทธิ์ในผลิตภัณฑ์เคลื่อนย้ายจากผู้ผลิตไปยังตลาด มีด้วยกัน 2 ประเภทคือ

1. ช่องทางการจัดจำหน่ายทางตรง

ช่องทางการจัดจำหน่ายทางตรง หมายถึง การขายผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค หรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรมโดยไม่มีคนกลาง หรือช่องทางศูนย์ระดับ

ผู้ผลิต > ผู้บริโภค

ผู้ผลิต > ผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม

1. ช่องทางการจัดจำหน่ายทางอ้อม

ช่องทางการจัดจำหน่ายทางอ้อม หมายถึง เส้นทางที่สินค้าเคลื่อนย้ายจากผู้ผลิตโดยต้องผ่านคนกลางไปยังผู้บริโภค

ช่องทางการจัดจำหน่ายหนึ่งระดับ ผู้ผลิต > ผู้ค้าปลีก > ผู้บริโภค

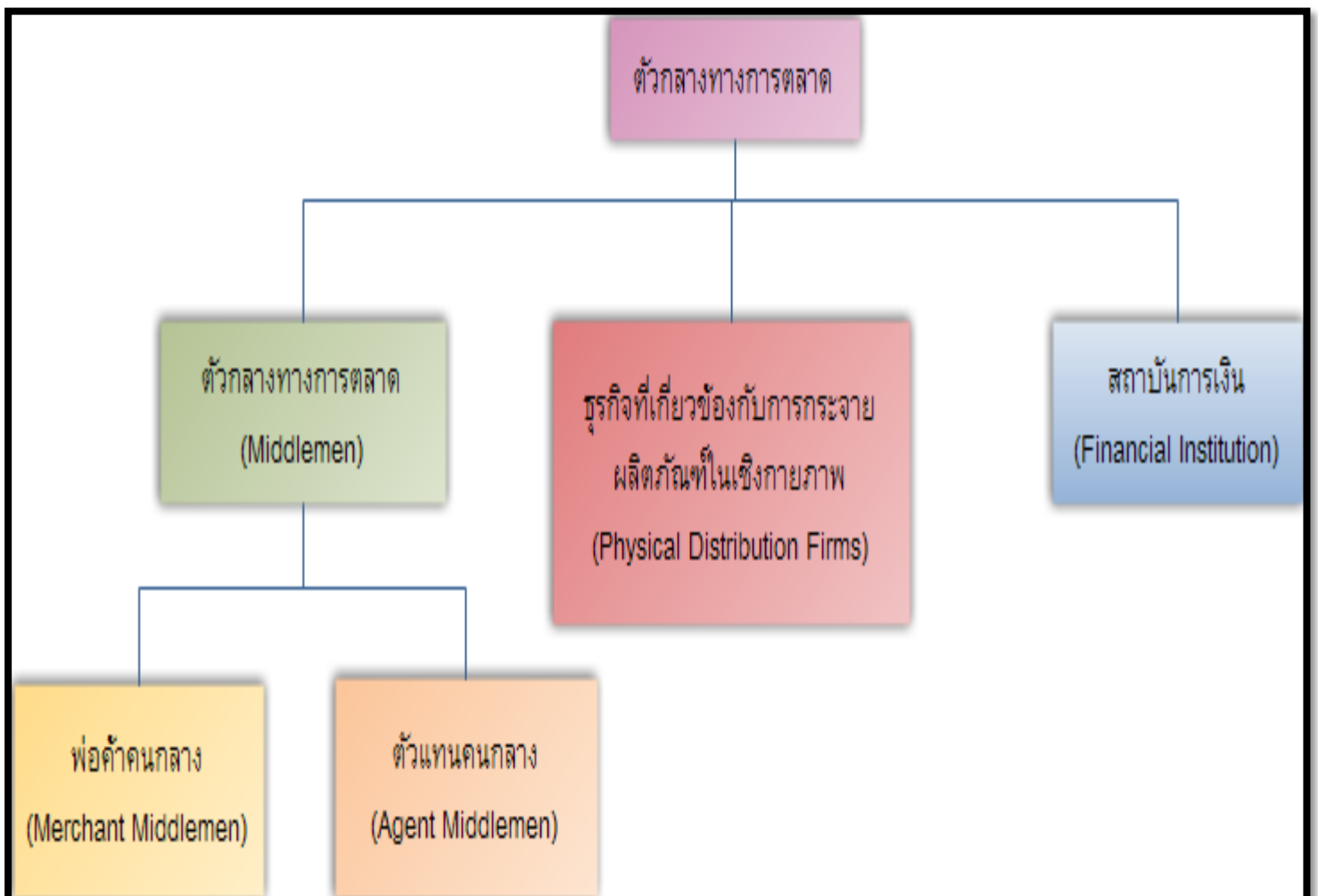
ช่องทางการจัดจำหน่ายสองระดับ ผู้ผลิต > ผู้ค้าส่ง > ผู้ค้าปลีก > ผู้บริโภค

ช่องทางการจัดจำหน่ายสามระดับ ผู้ผลิต > ตัวแทน > ผู้ค้าส่ง > ผู้ค้าปลีก > ผู้บริโภค

ช่องทางการจัดจำหน่ายทางตรง	ช่องทางการจัดจำหน่ายทางอ้อม
ข้อดี	ข้อดี
1. ทราบความต้องการลูกค้าได้ดี 2. สินค้าถึงมือผู้บริโภคอย่างรวดเร็ว 3. ขายสินค้าได้ในราคาถูก	1. สินค้ากระจายได้อย่างกว้างขวาง 2. มีผู้มาช่วยรับความเสี่ยงในการถือครองสินค้า 3. ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย
ข้อเสีย	ข้อเสีย
1. กระจายสินค้าไม่ทั่วถึง 2. เสียค่าใช้จ่ายในการขนส่ง 3. ผู้ผลิตจะต้องรับภาระเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือ	1. ทราบข้อมูลทางการตลาดเกี่ยวกับผู้บริโภคน้อย 2. ราคาสินค้าจะสูง

ประเภทของตัวกลางทางการตลาด

ตัวกลางทางการตลาด (Marketing Intermediaries) หมายถึง บุคคล กลุ่มบุคคลหรือองค์กร ทำหน้าที่ช่วยเหลือและสนับสนุนในกระบวนการย้ายสินค้าและสิทธิในตัวสินค้า จากผู้ผลิตมายังผู้บริโภค โดยตัวกลางประกอบด้วย

แบบวัดและประเมินผลการทอผ้าพื้นเมือง

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง

1. จัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือ
 - 1.1 เลือกใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ ได้เหมาะสมกับประเภทและปริมาณ
 - 1.2 ทำความสะอาดบำรุงรักษาและจัดเก็บอุปกรณ์เครื่องมือได้อย่างถูกต้อง
2. จัดเตรียมวัตถุดิบ
 - 2.1 เลือกใช้วัตถุดิบได้อย่างเหมาะสม
 - 2.2 เตรียมวัตถุดิบได้อย่างเหมาะสม
 - 2.3 จัดเก็บวัตถุดิบได้อย่างถูกต้องตามประเภทของวัตถุดิบ
3. ทักษะการทำ
 - 3.1 ทำได้ตามคุณลักษณะและมีเอกลักษณ์ที่ถูกต้อง
4. ทักษะการจัดตกแต่ง และนำเสนอ
 - 4.1 จัดตกแต่งและนำเสนอได้อย่างเหมาะสม

แบบประเมินผลงานผู้เรียน

ชื่อ - นามสกุล

หลักสูตร กลุ่ม.....

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินผลงานของผู้เรียนตามหัวข้อที่กำหนดให้

ประเด็นที่ประเมิน	คะแนน ประเมิน (10 คะแนน)
1. ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ (20 คะแนน)	
1.1 ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	
1.2 สอบถามความรู้ความเข้าใจ	
2. ทักษะการปฏิบัติ (40 คะแนน)	
2.1 สังเกตการณ์ปฏิบัติในระหว่างการเรียนรู้การจัดกิจกรรม	
2.2 ประเมินโดยให้สาธิต	
2.3 แสดงขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ	
2.4 ประเมินจากกระบวนการมีส่วนร่วม (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา)	
3. คุณภาพของผลงาน ผลการปฏิบัติ (40 คะแนน)	
3.1 สังเกตผลงาน	
3.2 ตรวจสอบผลงาน	
3.3 มีความคิดสร้างสรรค์	
3.4 ผลการปฏิบัติว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่	
รวมคะแนน (100 คะแนน)	

หมายเหตุ การประเมินผลการจบหลักสูตรอาจดำเนินการได้ ดังนี้

- การประเมินระหว่างเรียน และเมื่อจบหลักสูตร
- ประเมินครั้งเดียวก่อนจบหลักสูตร

ทั้งนี้ เกณฑ์การจบหลักสูตร จะต้องได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
จึงจะผ่านเกณฑ์การประเมิน

ลงชื่อ

(

วิทยากร

)

บรรณานุกรม

https://www.tori-thailand.com/post/_blg2

<http://th.ml-thread.com/news/the-types-of-sewing-threads-and-their-use-skil-15474447.html>

<https://www.baanlaesuan.com/63086/diy/typeofthread>

<http://th.wikipedia.org/wiki/การทอผ้า>

<http://student.swu.ac.th/hm471010393/culture.htm>

คณะกรรมการผู้จัดทำหลักสูตร

คณะที่ปรึกษา

1. ว่าที่พันตรีดำรงห์ ดิยะวัฒน์	ผู้อำนวยการ สำนักงาน สกร.ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์
2. นางสาวนันทมน สกุลณมรรคา	รองผู้อำนวยการ สำนักงาน สกร.ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์
3. นางพนิดา ดิยะวัฒน์	ผู้อำนวยการ สกร.ระดับอำเภอหล่มสัก

คณะกรรมการดำเนินงาน

1. นายจรงค์ อูปรี	ครูชำนาญการ สกร.ระดับอำเภอหล่มสัก
2. นางสาวณัฐมน บุญเทียม	ครู สกร.ระดับอำเภอหล่มสัก
3. นางไหม โสดา	ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน สกร.ระดับอำเภอหล่มสัก
4. นางกัญจิกา เสาธง	ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน สกร.ระดับอำเภอหล่มสัก
5. นายศรณรินทร์ สินรัมย์	ครู กศน.ตำบล สกร.ระดับอำเภอหล่มสัก

ผู้จัดทำหลักสูตร

1. นายศรณรินทร์ สินรัมย์	ครู กศน.ตำบล สกร.ระดับอำเภอหล่มสัก